

Gyökössy Endre

Lukács örömhíre

55 elmélkedés
az evangéliumról

Szent Gellért Kiadó és Nyomda

I.

Prológus, Jézus születése, gyermeksége

Bevezetés

Lukács evangélista*

Lk 1,1-4

Lukács két könyvet írt: az evangéliumot és az Apostolok cselekedeteit, ám egyikben sem szerepel a neve. Három más helyen találkozunk Lukács névvel:

- Lukács, a szeretett orvos (Kol 4,14);
- Lukács, mint Pál apostol munkatársa szerepel (Filem 24)
- A második római fogságából írja Pál, hogy „egyedül Lukács van velem” (2Tim 4,11).

Ennyi említés található az Újszövetségben Lukácsról. Ám a munka beszél a mesterről, ezért a „munkát” rajzolom meg, s így belenézhetünk Lukács gazdag élete titkába.

Egy ókeresztény legenda szerint Lukács festő volt. Egy spanyol katedrálisban van egy festmény Máriáról. Azt mondják: Lukács festette. Milyen érdekes! Mi

* Ez a fejezet megjelent Gyökössy Endre: *Bibliai arcképek* című kötetben, Dr. Sarkadi Nagy Pál teológiai professzor igehirdetése

általában el szoktuk utasítani a legendákat. Ellenben a legendák éppen úgy, mint az apokrif evangéliumok (apokrifnak nevezzük azokat az evangéliumokat, amelyek nincsenek benne a Bibliában), ha nem is annyira hitelesek, a tanulmányozásuk mégis nagyon tanulságos abból a szempontból, hogy bizonyos igazság-mozzanatokat tartalmaznak. Nos, itt van az leírva, hogy Lukácsnak van egy festménye egy spanyol katedrálisban, tehát Lukács festő volt. Aki ezt a legendát szötte, azt hiszem, hogy az evangélium alapján szötte. Lukács ugyanis pompásan tud leírni. Valóban, mint egy festő, különböző színekből összeállít egy képet.

Lukács leírásai szinte festményszerűek. Csak egy-két példát: a 7. fejezetben, amikor a Simon farizeus meghívja Jézust vacsorára, és ott megjelenik egy bűnös asszony – milyen festői színekkel van ez leírva! Vagy az emmausi tanítványok története, amint a feltámadott Jézus megy, gyalogol a két tanítvánnyal... Vagy pedig a karácsonyi történet! Ezt klasszikusabban, szebben, színesebben leírni, mint Lukács, szinte lehetetlen.

Tehát Lukácsnak volt szeme a dolgok meglátásához. A hagyomány szerint és Eusebius egyháztörténete szerint Lukács az evangélium szerzője. Ehhez kétség nem is fér. Az ókorban szokás volt ugyan, hogy a könyveket híres emberek neve alatt adják ki és írják (s ez akkoriban nem számított plágiumnak, mint

most). Van az Újszövetségnek több írása, amelyeknél a szerző vitás, de ez Lukács evangéliumánál nem jöhet szóba. Mondjunk el tehát most már az evangélium szerzőjéről s magáról az evangéliumról néhány dolgot.

Lukács pogány volt. Az Újszövetségben 27 könyv található, és mindegyiknek az írója zsidó – a Lukács evangéliuma és az Apostolok Cselekedetei kivételével. Tehát egyedül Lukács a pogány író az Újszövetség szerzői közül.

Hivatására nézve: orvos. De jó, hogy az Újszövetség az Élet Könyve, és még orvos is van benne! Érdekes, roppant színes könyv ez. A halásztól kezdve a doktoron át a századosig és az ezredesig, a helytartóig, a bűnös asszonyig, a vámszedőig terjed a szereplők színes skálája.

Egyszer egy katonatisztet eskettem a Kapernaumi századosról szóló ige alapján. Kicsordult a könny a szeméből, s ezt mondta: „Tiszteletes úr, olvasni fogom a Bibliát. Én nem is gondoltam, hogy ebben katonatisztról is szó van.” Azt mondtam neki: „Kedvesem, azért van róla szó, hogy maga is olvassa!”

Nagyon érdekes, hogy Lukács evangéliumában is vannak jelek, amelyek arra utalnak, hogy a szerző orvos volt. Olyan szavakat használ, amelyek az orvosi szakirodalomban fordulnak elő. Például amikor ez a kijelentés olvasható: „*Könnyebb a tűvénnek a tűfokán átmenni*” – a tű Máténál rendes varrótű, Lukácsnál

sebéstűként van leírva. Úgy látszik, ő maga is varrt sebet. A 8,43-ban keserű ítélet van az orvosok tehetetlenségéről: „*És egy asszony, aki tizenkét esztendő óta szenvedett vérfolyásban, és minden vagyonát az orvosokra költötte, és akit senki sem tudott meggyógyítani...*”

S milyen leírás van az irgalmas samaritánus példázatában! Hogy az összevert ember sebeibe olajat és bort töltött... A Cselekedetek könyve végén pedig: „*Publiusz apja lázrohamoktól és vérhastól gyötörve ágynak esett*”. Lukácsot mint orvost a betegek különösképpen érdekelték. Péter anyósa nagy lázban szenved, a bélpoklos tele van fekélyekkel. Az a kéz, amit Jézus meggyógyított, a beteg jobb keze (ezt csak Lukács említi meg). Igen, az evangéliumban több dolog is mutat arra, hogy Lukács orvos volt.

Egy közmondás szerint a pap az emberekben a legjobbat látja (bár mindig így lenne!), a bíró a legrosszabbat, az orvos pedig olyannak látja az embert, amilyen. Talán ezért is szeretik annyira Lukács evangéliumát, mert ő ezzel az „orvosi” látásával valóban pontos és hiteles képet fest a benne szereplőkről.

A könyvet Teofilusnak írja. A magyar szövegben nagyrebecsült Teofilust olvasunk, de a görög eredeti – *kratiste* – inkább méltóságost, nemesi címet jelentett akkoriban. Ennek az előkelő római tisztviselőnek írja és ajánlja mind az evangéliumot, mind az Apostolok

Cselekedeteit. Ez nagyon különös, mert a gyülekezetben akkoriban nem adtak egymásnak címet – ott mindenki testvér volt. Ám ez a címzés csak az evangélium elején szerepel, a Cselekedetek könyve elején már nem. Úgy látszik, akkorra már Teofilus gyülekezeti tag lett, ezért nem kellett.

Nos, nézzük meg sorban, hogy ennek az evangéliumnak melyek a jellemző vonásai. Ebből azután Lukács portréja is kikerekedik valamiképp.

1. Történelmi gond jellemzi elsősorban ezt az evangéliumot. Ha valaki figyelmesen kezdi olvasni, máris meglepi az eleje. Ilyen bevezető beszéd az Újszövetség egyetlen könyve előtt sincs:

Miután sokan vállalkoztak már arra, hogy tudósítanak bennünket a közöttünk beteljesedett eseményekről úgy, amint reánk hagyták azok, akik kezdetől fogva szemtanúi és szolgálói voltak az igének: magam is jónak láttam, hogy miután eleitől kezdve mindennek pontosan utánajártam, sorjában megírom azokat neked, nagyrabecsült Teofilus, hogy azokról a dolgokról, amelyekről tanítást kaptál, megtudd a kétségtelen valóságot.

Figyeljük csak meg, mekkora gondot fordít a történelmi pontosságra! Például Keresztelő János fellépésének dátumát hat tényfel fixálja: Tibérius császár tizenötö-

dik évében; Poncius Pilátus volt a helytartó; Heródes volt a tetrarcha; Itureában az ő testvére, Fülöp; Lizániás Abilénében; Annás és Kajafás főpapsága alatt (Lk 3,1-2). Evangéliumának jellemző vonása a történelmi dátum és gond. Ezt is mondja a bevezetőjében: „*eleitől kezdve mindennek pontosan utánajártam*”.

Lukács mindennek a kezdetéhez ment vissza. (Máskor nincs születési történet.) Jaj, de szegények lennénk, ha a legszebb születési történetet nem közölte volna Lukács! Karácsonykor nem tudnánk prédikálni: *Dicsőség a magasságban Istennek!* (Máténál a napkeleti bölcsek története olvasható csak.) Lukácsnál van a születéstörténet csodálatos szépen leírva, mert ő elment a kezdethez. Sőt, még előbbre: ő beszél Keresztelő János születéséről is és arról, hogy Mária meglátogatta Erzsébetet. Lukács pontosan és rendszeresen dolgozik.

2. Lukács evangéliumának második sajátossága: ez a pogányok számára írott evangélium. Lukács pogány volt, és pogányoknak ír. Teofilus is pogány volt.

Lukács azt nemigen említi, hogy Jézusban beteljesedett a prófécia, mert a pogány ember ezt nem értené. Ritkán hivatkozik az Ószövetségre. A héber szöveget görögre fordítja, és Jézus családfáját nem Ábrahámgig vezeti vissza, mint Máté, hanem Ádámgig, minden ember ősatyjáig.

3. Érdekessége ennek az evangéliumnak, hogy Jézusról olyan dolgokat gyűjt össze, amiket a többi evangélista nem. Például: Jézus életét úgy mutatja be, mint egy nagy imádkozó életét. Jézus imádkozik a megkeresztelése alkalmával (de ezt csak Lukács mondja a 3,21-ben), a farizeusokkal való összeütközés előtt (5,16). A tizenkettő kiválasztása előtt az egész éjszakát átímádkozza (6,12); a megdicsőülésnél (9,28-tól); a hetven tanítvány visszatérése után (10,21), és így tovább, majd végül a kereszten. Mindenütt imádkozik Jézus.

Egyedül Lukács mondja el, hogy Jézus imádkozott Péterért, hogy el ne fogyatkozzék az ő hite (22,32). Az éjszaka kérő barát (11,5), a hamis bíró és az özvegy-asszony (18,1) példázata csodálatos tanítás az imáról, és csak Lukácsnál olvasható.

4. Az asszonyok evangéliuma ez. Kedves asszonytestvérek! Nincs a bibliában még egy könyv, amelyben az asszonyoknak olyan szerepe lenne, mint Lukács evangéliumában.

A zsidó ember a reggeli imádságában három dologért adott hálát: hogy Isten zsidónak teremtette és nem pogánynak; nem rabszolgának; valamint hogy férfinak, és nem nőnek. Igen, a zsidó ember mindig megköszönte: „Úram, köszönöm, hogy férfinak teremtettél, és nem nőnek”. No most akkor képzeljük

Tartalom

I. Prológus, Jézus születése, gyermeksége

Bevezetés Lukács evangélista	6
1. Lukács történelmi prológusa	16
2. Az Ószövetség és az Újszövetség találkozása	24
3. Mária örömeke	32
4. Hét karácsonyi jelenés	36
5. Jézus bemutatása a Nagytemplomban	43
6. Az elhagyott, majd megtalált Jézus	50

II. Jézus nyilvános működése

7. Az útkészítő Keresztelő János	60
8. Jézus megkeresztelkedése	66
9. Jézus és a Kísértő első találkozása	73
10. Jézus megkísértése	79
11. Elvállik az Ó az Újtól	85
12. A csodálatos halfogás és Simon meghívása	93
13. A leprás meggyógyítása	99
14. A találékony szeretet csodája	106
15. Lévíből Máté	114
16. Nekünk szól az üzenet!	122
17. Ami régi, és ami új	128
18. Az élet szembetalálkozik a halállal	133
19. Jézus a viharban	14

20. A légiótól megszállott meggyógyítása	151
21. A legnagyobb titkok közelében	161
22. A holdkóros gyermek meggyógyítása	168

III. Jézus utolsó öt hónapja – a nagy út Jeruzsálembe

23. A hetvenkét tanítvány elküldése	176
24. A tanítványok küldetése	181
25. Irgalom és öröm	190
26. A „könyörülő” samaritánus története	199
27. Mi a fontos?	206
28. Démoni hallgatás	212
29. A szent örökség	219
30. Aki kívül hordja a szívét	227
31. Nagy fordulatok	234
32. Le ne késsd Isten országát!	241
33. A tékozló fiú példázata	250
34. Megérkezés – a tékozló Atyához	258
35. Isten nézőpontja	263
36. Mit tanulhatunk a hamis sáfártól?	270
37. Gazdagok és lázárók	281
38. Menet közben – köszönöm!	288
39. Három tanítás az imáról	298
40. Ilyen az Isten – ilyen az ember	304
41. Jézus útja – hozzánk vezet	316
42. Zákeus akkor és most	325
43. A kendős keresztyén	333
44. A Békesség Fejedelme	341
45. Jézus búcsúja a templomtól	346
46. Jézus szenvedésmondásai	353

IV. Jézus szenvedéstörténete, a passió

47. Az Élet Kenyere	366
48. Hét kérdés a Gecsemáné-kertben	375
49. A sötétség hatalmának órájában	384
50. Tagadás, sírás, szidalmazás	392
51. Egy kis közjáték	400
52. Jézus utolsó találkozásai	409
53. Ég és föld között	420

V. Alleluja, feltámadott!

54. Húsvéti asszonyok	428
55. Az Emmausi tanítványok	435
Irodalomjegyzék	444

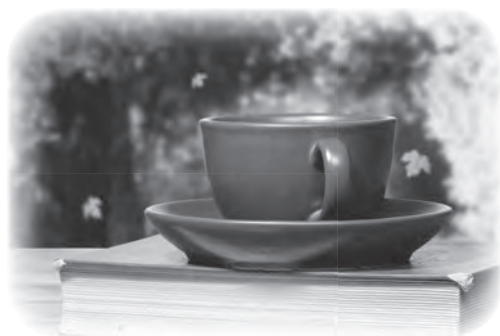

Szeretné Kiadónk könyveit

MINDIG

22 % kedvezménnyel vásárolni?

Ha igen, Önt is szeretettel várjuk
a *Szeretet Könyvkububa!*

A részletek felől érdeklődjön Könyvesboltunkban:

Szeretet Könyvesbolt

1053 Budapest, Kossuth L. u. 1.

Telefon: (06/1) 266 61 61

e-mail: a@sztgellertkiado.hu

Tekintse meg webáruházunkat:

www.sztgellertkiado.hu

A Keresztény Antikvárium kínálata ugyanitt!

